

(10)

In lib. de capt. Babilo. ubi agit de sacra. potestate ait sicut in illis verbis qui crediderit
 et baptizatus fuerit, saluus erit, non tribuit potestas, sed ministerium, neque in his verbis
 quocumque alligaueritis super terram, et quocumque solueritis, vel remisseritis, nihil tangit
 potestas, sed tantum ministerium absoluentis, et fides excitat christianis, ut illo verbo credat se
 solutum in celo, ubi videtur fateri, nullam potestatem illis verbis dari, quocumque alligaueritis
 sed tantum nudum ministerium, constat autem illum esse locum vnicum in quo fundatur potestas in
 iurisdictionis Apostolorum et successorum eorum quantum ad forum externum
 item ubi agit de confessione vocali et De reservatione
 casuum.

Dicit generaliter dictum esse illud, quocumque alligaueritis omnibus et singulis christianis, et
 addicit illud, si duo ex vobis consenserint. ex quo infert ipse potestatem ligandi et
 solvendi in foro conscientie et peccatorum, esse commune Pontifici, et laicis. hec sunt verba eius.
 Proinde non dubito eum a peccatis esse absolutum, quisquis sine sponte correptus veritatem
 petierit, et emendaverit coram quovis privato fratre. Quare (inquit) monere istos prin-
 cipes Babilonis, ut se temperent in reservandis casibus, deinde de occultis audiendi am-
 fessionem facultatem permittant liberissimam omnibus fratribus et sororibus, peccatorum cui
 voluerit suum peccatum revelat veniam et solatium a verbo christi ex ore proximi peti-
 turus. hec ille. Negat ergo potestatem aliquam hanc pontificis ecclesie. ex iure divino par-
 ticulariter sibi tributam, qua ab alijs disernantur.

item in eodem lib. ubi de ordine agit

Expressè dicit hoc sacramentum ordinis, ecclesia christi ignorat, et quod inventum est ab
 ecclesia Papae. ecclesia dicit inventionem esse totum hoc sacramentum ordinis, ac subinde Pon-
 tificiam potestatem, quod non dicit inventionem esse ecclesie, ex consequenti negat, divi-
 no iure constare.

Item ibi expressè negat, ordinatos fuisse Apostolos in presbyteros, nec plus facere, (inquit)
 ad hoc illud, hoc facite in meam commemorationem quam illud, ite et predicare euan-
 gelium etc. et subiungit

Hac parte intravit tyrannus, qui sacerdotes semper voluit differre a laicis, et eos
 ut immundos habet, in preiudicium gratie baptismalis ubi aperte affirmat omnes qui in
 christo baptizati sunt, esse equè sacerdotes. et exponens quos ipse vocat sacerdotes
 ait, ministros tantum selectos ad predicandum, et ad sacramentandum sacerdotes dici
 minus quia illis licet hoc facere, et alijs est prohibitum. et dicit Apostata, quo se ex-
 nexent se magis a laicis, ut galli cibelis, sic multiplicatum est sacerdotium inter
 episcopos etc. sed nihil eis manet sinon predicant, nam eucharistiam offerre, hoc sacramentum,
 precipere est, vocationem hanc et pueri habent, et sic discurrunt per omnes ad sacer-
 dotij, quos facit coetus, concludit, omnes baptizatos ex equo esse sacerdotes et ex
 consequenti, nullam esse diuinitatem inter episcopos sacerdotes et laycos verum (inquit) non licet
 quocumque nisi ex ordine vocationis, aut vocatione maiore predicare verbum dei, itaque de toto sacer-
 dotio et Pontificio ordine concludit, tantum esse munus predicandi, quare nulla re distinguitur
 episcopus a sacerdote aut a quovis laico

Dicit hierarchia illa ecc^{ca}. summi Pont, ep^o et sacerdotu similis est gentilitatis institutioni de eligendis sacerdotib^{us} Iouis, Venery et Saturni. certe quicquid de potestate hierarchica non solum eam negat, sed damnat

Item in Responsione contra Catharinum

Expressè negat claves ecclesie ad aliquam singularem personam pertinere nisi sanct^o, ut fuit Petrus, sed ad solam ecclesiam in spu edificatam pertinere, neq^{ue} successionem davi hec sunt verba, quam cito (inquit) non dedero mihi Papam sanctam cito non dediti mihi petram neq^{ue} ecc^{am}. sed sententiam peccati. Si q^{is} ad nullam personam pertinent claves nisi sit sanct^o, q^{is} neq^{ue} ad ep^os per successionem ex Divina iure competunt, rursus ibi ostendere volens, ubi sit ecc^{ca}. et assignans notas eius ait, gelium et ecc^{ca}. nesciunt iuris dictiones, que non sunt nisi tyrannic^{ae} hominu inventionem solum, scilicet caritatem servitutem, et non potatem: qui euang^{elium} docet, ille Papa est, qui docet iudas est et ch^{ristu} tradidit ecc^{ca}. expressè negat potatem iurisdictionis, eamq^{ue} tyrannicam esse hominu inventionem. Cum aut^{em} ep^os potas ex potestate iurisdictionis et t^{er}ra, seq^{ue} hac parte ep^oatum esse tyrannicam inventionem secundum istum

Item in disputatione facta Wittenbergæ anno .1520.
hec verba habet:

Predicationis, precipua et sola actio Apostolis est facta commissio, huic si ep^os non fuerint, non modo Ap^{osto}l^orum non sunt successores, sed ch^{risti} desertores.

Rursus in alia disputatione Wittenbergæ ab ipso habita .1521. ubi loq^{ue} de ijs, que ad religionem pertinent, alligati verbo voto et religioni: expressè dicit, nec queq^{ue} movere debet si ordinat^{io} exis (que vocant, fuerit illarum); nihil. n. aliud ordinis illi sacri sunt, quam laud^{is} minimum Deo ignota.

Item alia disputatione anno .1536. de potate ep^orum sic dicit. nulla auctoritas christum prophetis vel Apostolis æquanda, ceteri q^{ui} successores discipuli illor^{um} debent habere et tertia assentione eiusdem disputationis, dicit, Apli certam promissionem sp^{iritu}s s^{an}c^ti specie et individuo habuerunt. ideo soli fundam^{ta} ecclesie vocant^{ur} sed nulli successor^{um} individuo certam hanc habuerunt. Quare (inquit) non seq^{ue} Apli hoc potuerunt facere et successores eor^{um}. Vbi infert quod ep^os in concilio congregati passunt errare, et q^{ui} su non errant. ecc^{ca} negat Apl^os succedere ep^os in potate, maxime iudicandi de doctrina

Rursus in commentarijs ad Galatas

Super illo, ij qui videbant^{ur} aliquid esse nihil mihi contulerunt. expressè ponit hanc positionem, que destruit omnem hierarchiam nullus Apl^os maior est alijs, neq^{ue} est aliqua prerogativa aliqua.

Rursus in Epistola super euang. Joannis

Exponens illud accipite sp^{iritu}m s^{an}c^tum, quor^{um} remisistis ei^{us}. dicit. hec potas cuius et christiano data est potas sue libertatis, et potentie non oes co^osectes effecit ch^{risti}, et infra

63 79

Uniuersis ex aequo christianis haec potestas tribuitur. Tamen quiddam hanc ipsam sibi
in datam vendicauerunt, et Papa, episcopi et sacerdotes, qui aperte citra pudorem
hanc sibi in tributam potestatem efficiunt. Post uero ait, quilibet & christianus horum
qui credit, eandem potestatem habet quam Papa, et Episcopi. ecce negat peculiariter datam
potestatem Episcopi, Papa, et sacerdotibus

Item super cap. Ioannis Decimo :-

Super illis uerbis, Quis intreat per osium, et omnes pastores uocem audiunt / duo, in
quit in hoc testu obseruata digna sunt, libertas credendi, et potestas iudicandi, Nouis
is quod psychophrasi animi ad nos (et loquitur de Episcopi in fine) docent, quod quicquid
concilia, summi Doctores deauerint, et exposuerint, nobis suscipienda sunt: neque iudi
candum an ne bonum uel malum sit, qui adeo sunt securi, ut stant hodie am
plendam esse per excommunicationem, quicquid illi dixerint, id quaeo probe perpendite quod
omnibus tradita sit potestas iudicandi, quicquid et ab ijs proponit ut dicere queant
Christus nobis Dominus est, cuius uerbum praesentibus accipiemus, illum obsequium capiemus, ac se
ntentiam faciemus, num recte faciat Papa, et Episcopi et eorum assecla ait namque Christus pecu
das iudicant et agnosunt, quae uera uox sit, aut quae non uera. Adducunt & siquid
deceuerint, et uidebimus an ueritati consonum sit. et paucis interpositis in eodem capite
hic debeat uniuersa concilia, et omnes Pontificias leges, et quod nihil ab eis iudicio reci
pere debeamus. imo iudicandi quaeuis potestas nobis facta est. idem fere repetit exponens
illud Matthei Attendite a falsis Prophetis & unde patet potestatem hanc iudicandi de
deditur, quae proprie Episcopi dignitatis est, eam iudicari a luthero omnibus ex aequo Chris
tianis
Ex quibus omnibus locis, et alijs qui afferri possunt, constat lutherum non negare Episcopi hanc
potestatem remittendi peccata, excommunicandi, consecrandi, et de deditur iudicandi propterea quod
male utantur ea, sed simpliciter ipsam potestatem non esse in ecclesia. nec ut ecclesia intelligit
sed eam esse omnibus christianis

Brentius super Esaie caput 59.

Tradant illud spiritus meus qui est in te, et sic ait haec uerba Cum manifestam promissio
nem contineant assistentis spiritus sancti. cum uideant ueram ecclesiam hoc seruare, di
cunt hanc promissionem datam esse ecclesiae. ut quicquid statuerint aut decreuerint
Pontifex, qui gloriatur se Apostolorum successores esse, et capita ecclesiae, hoc excipiendum hoc
de oculandum sit ut oraculum spiritus sancti cum nihil certe minus sit. Primum. n.
nodum confessum est eos Pontifices qui sunt, in regno Papistico esse ueros Apostolorum successo
res, uel uera esse in ecclesia. n. dum capita, qui persequuntur doctrinam ab Apostolorum traditam
spiritus sancti promissus est ecclesiae hoc est agnoscentibus doctrinam Apostolorum. Quibus uerbis ex
presse negat episcopi successores esse Apostolorum, neque promissionem ullam spiritus sancti peculiarem
habere sed eam cum omnibus credentibus

Caluinus in commentarijs sui catechismi ubi

loquitur de ordine

Expressi tenet ep^o sola dispositione hum^{na}. et superiores sacerdotib^{us}, et gra^{ti}
hum. vitanda schismatis illis et superiores, inuicem verbis Hieronimi in epla ad Eu
ocium, et in amatorijs epla ad Titum. Modic^o et in rigore verbum Hieronimi acci
que quasi nullam patiunt^{ur} glosam et hec sunt, que per fundere de hereticis ha
tiary super epatu colligere potui, ex ipis alias notavi dum perdisco eoz libros
verem

Caluini institution, hb. 4. c. 3. manifeste agerit nullam esse distinctionem mu
ris Ep^o et presbyteroy, solum nota esse Diuersa, que t^o sepe confundant^{ur}.

Idem Musculus in lib. de locis comunib^{us} titulo de ministris verbi Dei, addit
consilio humano factum esse ut epⁱ superiores ent, non Domini^e Dispositione
ritate, et hoc consilium a spu s^{an}cto no profectum, nam huic debem^{us} (inquit) om
principalium et equestrum ep^o insolentiam, opulentiam atq^{ue} tyrannidem
omnium ecc^lie^e chri corruptionem.

Certurua. 2^a. cap. 7. col. 126. hant^{ur} ista verba. vnde liquet (inquit) ep^o
no tam diuina institutione quam humana auth^{oritate} propter bonum ordinem
fictionem ac successionem gradu presbyterio superiorem haberi

Conradus Gessnerus lib. 6. tit. Pandectar^{um} vniuersalium titu. 5. de ep^o, ad
op^o lutheri sub hoc titulo, aduersus ordinem falso nominatum Ep^o.

Ioannes faber in lib. artilogiar^{um} lutheri. c. 45. citat^{ur} ipsum in sermone de eccl^{ie}
tione dicentem, epⁱ sunt Aplⁱ Anichⁱ, et in lib. contra falso nominatum
tutum eccl^{ie} dicentem epⁱ sunt indote laque Papales, que solum ad b^{er}
opprimendam eccl^{ie} sunt, sicut et ab ipis, ideo deleri debet ep^o
et deuastari ep^o.

Luther^{us} in lib. de resolutione sup^{er} propositionib^{us}. 13. de potate Pape, quiesc. 1.
fo. 31. in fine illi^{us} sic het, concludo omny sacerdos in articulo mortis et nec^{ess}
tis est ep^o, est Papa h^{ab}ens plenissimam plenitudinem potatis super confidentem, h^{ab}
serua^{ntia} comunis totius eccl^{ie} et ex D. cipriani epl^{is} euidenter conuincit^{ur}, nec
est ep^o, nec ep^o est superior presbyteroy iuxta diuino^m, tenet consequentia, q^{uod}
vnum est immutabile tam in vita q^{uam} in morte

Item Luther^{us} inde abroganda Missa priuata Titu ep^o chri et sacerdot^{um}
Papaliary qui est. 2. to. fo. 472. sic het. concludim^{us} itaq^{ue} cum fiducia
iuxta Diuinas literas et decretum sp^u s^{an}cto, neg^o esse neg^o dici ep^o, sed mag^{is}
uersari^{os} et vastat^{ores} tam ep^o q^{uam} decreti Diuini de ep^o constituendis, est
ep^o vocatione sathene et constitutione Aplⁱ eius Pape, vnde et recte vocat^{ur}
creature Pape no sp^u s^{an}cto, qualis creature tales creature et ibidem no sunt

• ep^o, sed idola laque, monstra et portenta ire Dei

63 75

Lutherus in prefatione Epistolae B. Hieronimi ad Evagrium. to. 4. fo. 413.
ait, Nam hic vides ^{hanc} hieronimi sicut et Amb. et Aug. nullum fuisse
Archiepiscopum in ecclesia, nullum Patriarcham, nullum primum, nullum metropolitani,
multo minus Papam, seu Aemericum Pontificem, sed omnes exant episcopi
inter sese aequales, deinde ipsi episcopi iidem qui presbyteri et e contra

Lutherus in confessione fidei exhibita Carolo. 5. anno. 1530. de potestate ecclesiae. 4.
to. fo. 203. sic ait, Porro secundum evangelium seu (ut loquuntur) de iure Divino nulla
iurisdictio competat episcopo ut episcopo, hoc est his quibus commissum est ministerium verbi
et sacramentorum nisi remittere peccata. / Multa alia similia eque clara et aperte hic
et innumeris alijs locis dicit / Siquidem si non hereticus. sed in catholico dixeret melius et
damnandi

Lutherus in accusatione Pontificum nomine ^{facta} facta anno. 1537. specialiter contra
Clementem. 7. ait Una cum suis complicitibus cardinalibus et episcopis pretensis in ecclesia
prelatis et hinc in. 3. to. suorum operum. fo. 496.

imo qui possunt negare sacramentum ordinis et confirmationis a Christo institutum et sic iure
Divino non est negarent ministros eodem iure non esse. sed episcopos / atque et ponunt has ceremonias
quas nos sacramenta vocamus humanas esse et ab homine constitutas, tamen defini-
mus ea esse vera sacramenta instituta a Christo, quod si definiunt ministros episcopos. sed et esse
a Christo / ita refutata tota Synodus decepta sub Julio. 3.

Minister sacramentorum et sacramentum simul ponunt et tollunt / ordinem esse / sacramentum negat Lutherus
cahuin) et omnes et confirmationem

Lutherus c. 40. super Esai super Verbum Sion quae evangelizatos condeignit omnes
vocati ad evangelium sunt evangelizati et ita ministerij solum dicit inter sacerdotes
et laicos est non iuris

Lutherus contra Latomum. to. 2. fo. 403. Deus noster nescit hoc vulgus Pontificum quod hodie
regnat cum solos evangelizatos et verbi ministros ordinavit in ecclesia. sed neque per
homines constituti sunt imo seipsos excoercent invidiose Deo et hominibus

In responsione ad articulos Schismaticos damnatos. 2. to. fo. 442. / collectores eorum
et si. scilicet per. hodie presidet Roma non tamen esse Papa nam Papa esse rem fictam in mun-
do neque fuisse neque futurum esse sed fingi. Lutherus hoc adhuc dico et contra iuramentum
scripturas non potest probari.

Lutherus in libello de abroganda Missa privata, quicquid. to. 2. fo. 472. tale est (inquit)
quod agit in episcopis istis gloriosis et infidelibus quos tamen abest ut Deus agnoscat ut nullum
genus hominum inter Divinae Magestati magis adversum esse possit, non enim solum contra
Dei preceptum, sed et directe contra Deum directi sunt et regnant quod et eviden-
ter et invidiose monstrabo his qui scripturas credunt.

licthe. intrada. dedit, resolutis sup prop[ri]is suis h[is] die dis putatis anno 1519
i. to. suoz operu. fo. 294. p[ro]p[ri]o. s. ait cum n. presbyteri et epi iure
no sint idem et olim idem fuerint dum populor[um] curam heret predicand[um]
ministrand[um] non video quo iure epi relicto officio presbyteris ius th[ese] presbyte
rum scam ascendentes subduxerunt. hec ille

licthe. super. 2.º cano. pe. 2. c. super illa verba scdm sacerdotium dicitur
p[ro]p[ri]o epi nihil aliud sunt q[ua]m idola quedam et inanes person[ae]: quales sibi
epos infesto S[an]cti Nicolai conturbant ut aut est ar[chi]ep[iscopu]s sacerdotium ita sunt
leges sacrificia / opera omnia ap[er]tissima ad bacandum genialib[us] illis dieb[us]
b[us] ante sacra sua quadragesimam cum demetata ase plebe insolentib[us] q[ui] a
solent fuxere.